



اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران



گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته اول خرداد ۱۴۰۵

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۲۹۸۰

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۵

فهرست

- مقدمه ۱
۱. مبيعات گازی ۱
۲. وکیوم باتوم ۱
۳. روغن پایه ۳
- ۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول ۳
- ۳-۲. روغن پایه؛ نفت بهران ۴
- ۳-۳. روغن پایه؛ نفت پارس ۵
- ۳-۴. روغن پایه؛ نفت سپاهان ۷
۴. اسلاک واکس ۸
- ۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول ۸
- ۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران ۸
- ۴-۱-۲. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان ۹
- ۴-۲. اسلاک واکس؛ نفت پارس ۱۰
- ۴-۳. پارافین واکس؛ نفت سپاهان ۱۱
- جمع‌بندی ۱۳

مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک واکس/پارافین واکس در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

۱. میعانات گازی

میعانات گازی طی هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشده است.

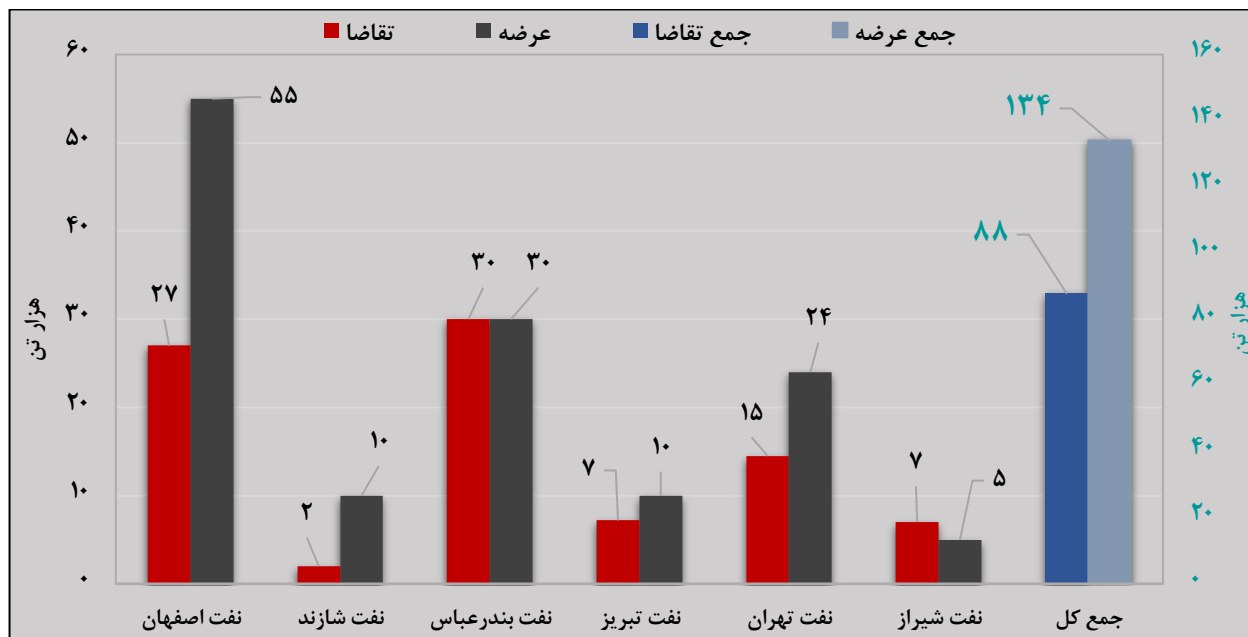
۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم در هفته اول خردادماه سال ۱۴۰۵ توسط شش پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت تبریز، پالایش نفت تهران و پالایش نفت شیراز در بورس کالای ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای این محصول را در بازه مذکور نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در هفته مورد بررسی بیشترین تقاضای ثبت‌شده در بورس کالای ایران مربوط به وکیوم باتوم تولیدی دو پالایشگاه نفت بندرعباس و نفت اصفهان بوده است؛ به‌طوری‌که تقاضا برای محصول پالایش نفت بندرعباس به حدود ۳۰ هزار تن و برای پالایش نفت اصفهان به حدود ۲۷ هزار تن رسیده است.

از منظر عرضه نیز در همین بازه زمانی، پالایش نفت اصفهان با عرضه حدود ۵۵ هزار تن بیشترین حجم عرضه وکیوم باتوم را به خود اختصاص داده و پس از آن پالایشگاه نفت بندرعباس با عرضه حدود ۳۰ هزار تن در جایگاه بعدی قرار گرفته است. در مقابل، پالایش نفت شیراز با عرضه حدود ۵ هزار تن کمترین حجم عرضه این محصول را در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده ثبت کرده است.

مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که در اغلب عرضه‌ها طی هفته مورد بررسی، بازار اکثراً با مازاد عرضه مواجه بوده است. با این وجود برای وکیوم باتوم پالایش نفت شیراز وضعیت کسری عرضه و برای وکیوم باتوم پالایش نفت بندرعباس تناسب میان حجم عرضه و تقاضا مشاهده می‌شود. همچنین بررسی فاصله میان عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که بیشترین شکاف در عرضه وکیوم باتوم پالایش نفت اصفهان رخ داده است؛ به‌طوری‌که در این عرضه حدود ۲۸ هزار تن مازاد عرضه نسبت به تقاضا به ثبت رسیده که بالاترین اختلاف میان عرضه و تقاضا در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده در این بازه محسوب می‌شود.

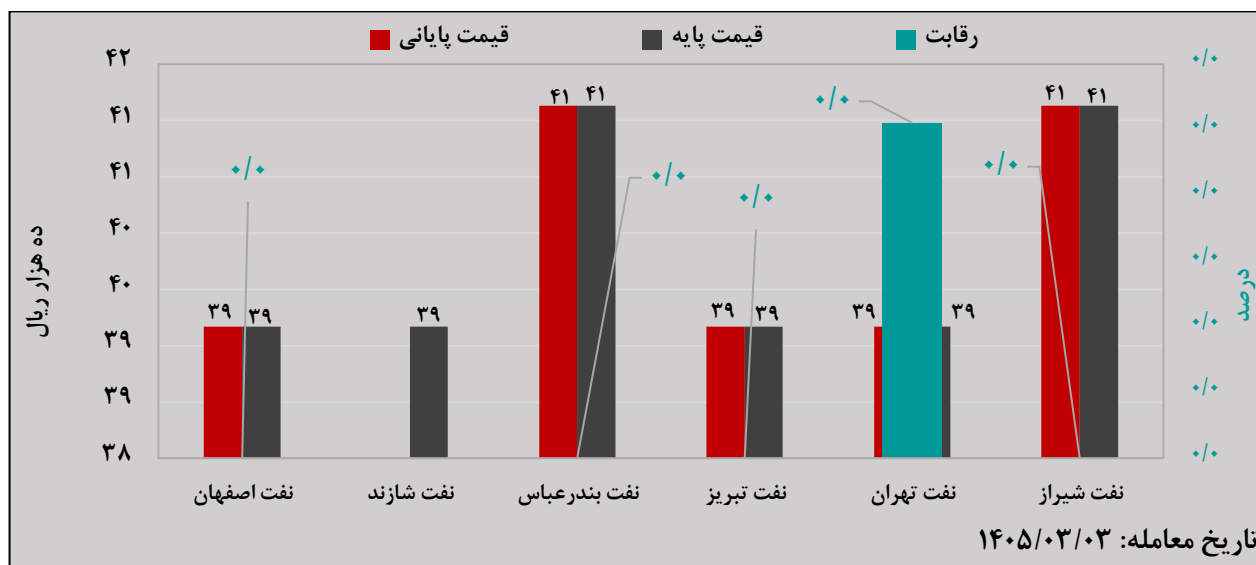
شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

در کنار نگاه به عملکرد تفکیکی برای هر شش پالایشگاه، نگاه به مجموع عرضه و تقاضای این پالایشگاه‌ها نشان می‌دهد که عرضه وکیوم باتوم پالایشگاهی ۴۶ هزار تن بیشتر از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول در بورس کالای ایران در هفته یادشده بوده است. همچنین، علاوه بر بررسی وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم در بورس کالا برای هفته اول خردادماه، وضعیت رقابت بر سر قیمت پایانی در معاملات انجام‌شده در بورس کالا نیز در ادامه ارائه می‌شود. میزان رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم معامله شده‌ی شش شرکت یادشده در بورس کالا برای هفته اول خردادماه در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

با توجه به شکل فوق، در هفته اول خردادماه معاملات وکیوم باتوم تولیدی پالایشگاه‌های مورد بررسی (جز پالایشگاه نفت امام خمینی (ره) شازند که معامله‌ای برای آن در بازه یادشده ثبت نشده و در نتیجه رقابت قیمتی برای آن موضوعیت ندارد) بدون رقابت قیمتی و با نرخ پایه انجام شده است. این وضعیت، با توجه به مازاد عرضه مشاهده‌شده در اغلب پالایشگاه‌ها، نشان‌دهنده نبود فشار تقاضا در بازار وکیوم باتوم عرضه‌شده در بورس کالای ایران طی بازه مورد بررسی است. در نهایت، جمع‌بندی این بررسی نشان می‌دهد که بازار وکیوم باتوم پالایشگاهی در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ در بورس کالای ایران در وضعیتی آرام و کم‌فشار از سمت تقاضا قرار داشته است؛ به‌طوری‌که مازاد عرضه در اغلب پالایشگاه‌ها، فاصله قابل توجه میان حجم عرضه و تقاضا و ثبت رقابت قیمتی صفر برای تمامی معاملات، همگی حاکی از آن است که بازار در این بازه زمانی با کمبود تقاضای مؤثر مواجه بوده و خریداران تمایلی به رقابت بر سر قیمت نداشته‌اند. در این میان، اگرچه عرضه پالایش نفت شیراز تنها مورد کسری عرضه را به ثبت رسانده، اما در مجموع، برآیند بازار نشان می‌دهد که توازن معاملات بیش از آنکه تحت تأثیر فشار تقاضا باشد، از وفور عرضه اثر پذیرفته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بازار وکیوم باتوم در هفته مورد بررسی، بازاری با غلبه سمت عرضه، نبود تنش قیمتی و انجام معاملات در حداقل سطح رقابت بوده است.

۳. روغن پایه

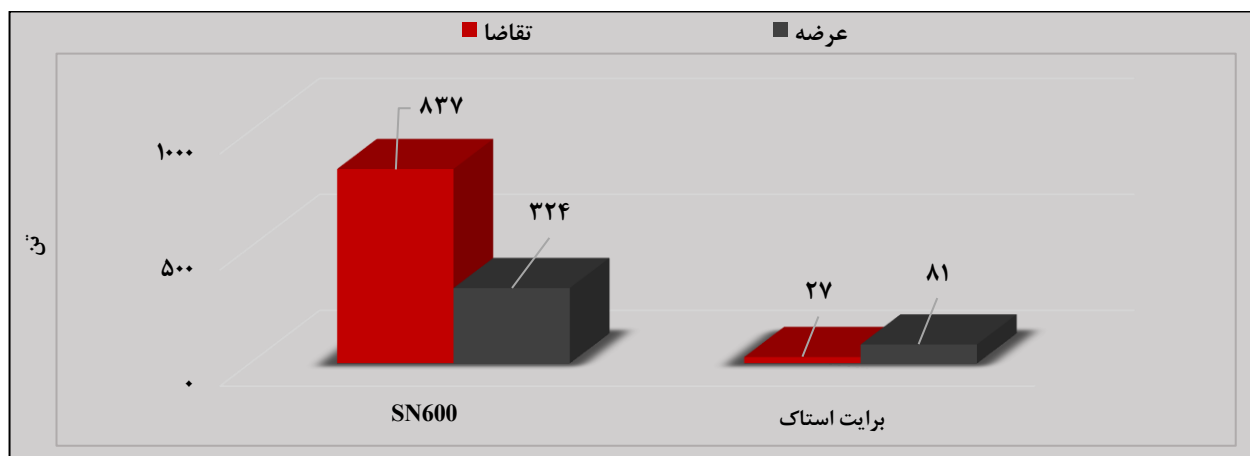
روغن پایه هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ توسط چهار تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران)، نفت بهران، نفت پارس و نفت سپاهان در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته اول خردادماه مجموعه نفت ایرانول دو نوع روغن پایه، SN600 و برای استاک (نفت ایرانول تهران)، را در بورس کالای ایران عرضه کرد.

وضعیت عرضه و تقاضا روغن پایه‌های SN600 و برای استاک شرکت نفت ایرانول تهران برای هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ در شکل زیر قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، برای روغن پایه SN600 نفت ایرانول تهران، تقاضای ثبت‌شده در بورس کالا حدوداً ۲/۶ برابر عرضه انجام‌شده بوده است؛ که نشان از کسری عرضه قابل توجه در گرید یادشده دارد. با این وجود، در هفته مذکور، برای روغن پایه برای استاک این شرکت، حجم عرضه به میزان ۵۴ تن کمتر از حجم تقاضای ثبت شده برای آن بوده است.

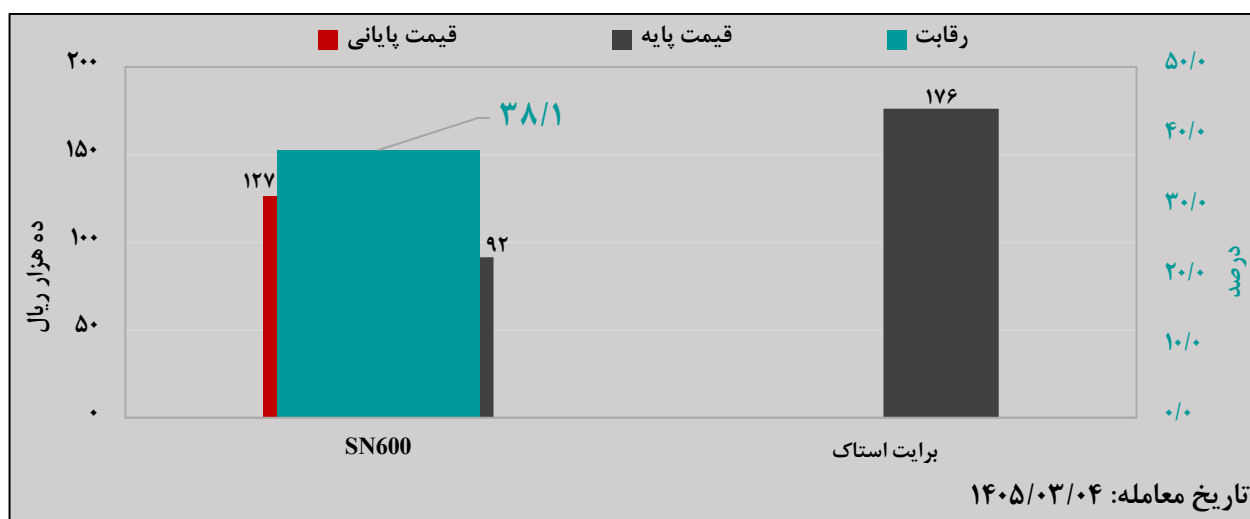
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران)؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معامله و قیمت‌های پایه عرضه روغن پایه‌های شرکت مذکور نشان می‌دهد که در هفته اول خردادماه روغن پایه برای استاک با قیمت پایه ۱۷۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم عرضه شده، ولی هیچ معامله‌ای برای آن در بورس کالا به ثبت نرسیده و در نتیجه بحث رقابت قیمتی برای آن منتفی است. در مقابل برای روغن پایه SN600 به میزان ۳۸/۱ درصد رقابت قیمتی در معاملات بورسی به ثبت رسیده است. شکل‌گیری این سطح از رقابت قیمتی برای گرید یادشده بیانگر وجود فشار تقاضا و تمایل بالاتر خریداران برای تأمین این محصول در بازه زمانی مورد بررسی است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران)؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



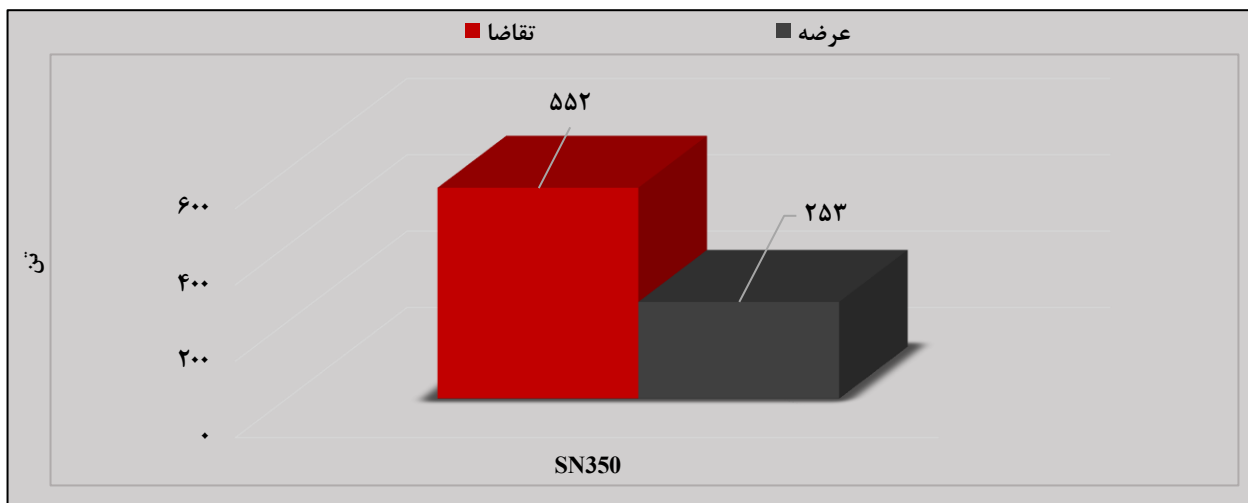
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۳. روغن پایه؛ نفت بهران

شرکت نفت بهران در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ تنها روغن پایه SN350 را در بورس کالای ایران عرضه کرد که وضعیت عرضه و تقاضای آن در شکل زیر ارائه شده است. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که تقاضای ثبت‌شده برای این

محصول از حجم عرضه فراتر رفته و بازار این گرید با کسری عرضه مواجه بوده است؛ به گونه‌ای که حجم عرضه SN350 ۲۹۹ تن کمتر از میزان تقاضای ثبت شده (تقاضا ۲/۱ برابر عرضه انجام شده) بوده و در نتیجه، نزدیک به ۵۴ درصد از تقاضای موجود در بورس کالا تأمین نشده است.

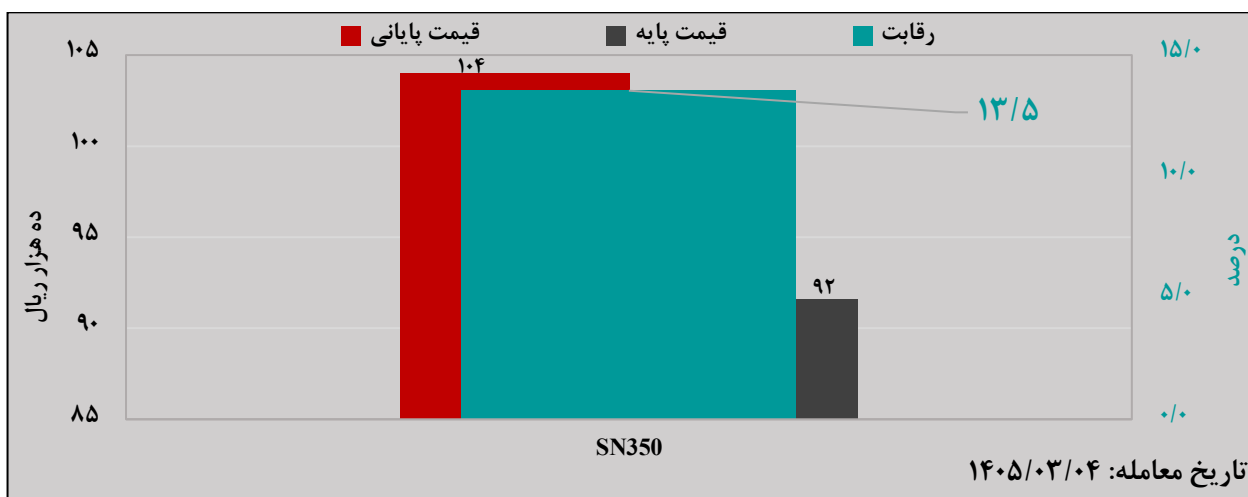
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت بهران؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه روغن پایه تولیدی شرکت نفت بهران (SN350) در بورس کالا طی هفته اول خردادماه نشان می‌دهد که در سایه فشار تقاضای قابل ملاحظه رقابت قیمتی به میزان ۱۳/۵ درصد برای این گرید روغن پایه در بازه مورد بررسی وجود داشته است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN350 شرکت نفت بهران؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



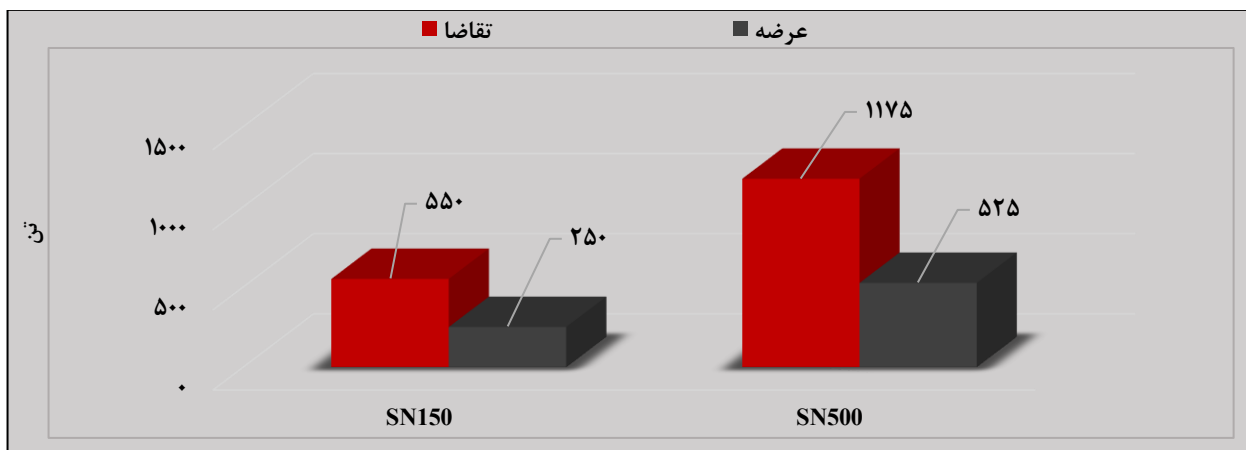
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۳. روغن پایه؛ نفت پارس

شرکت نفت پارس در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ دو نوع روغن پایه، SN150 و SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که

مشاهده می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته اول خردادماه برای SN150 نفت پارس حدود ۲ برابر (۲/۲) برابر و معادل ۳۰۰ تن کسری عرضه) عرضه آن بوده است. همچنین، برای گرید SN500 نفت پارس نیز حدود ۲ برابر عرضه آن (۲/۲) برابر و معادل ۶۵۰ تن کسری عرضه) تقاضا در بورس کالا به ثبت رسیده است؛ که نشان از وجود فشار تقاضای قابل توجه برای هر دو گرید شرکت مذکور در معاملات بورسی دارد.

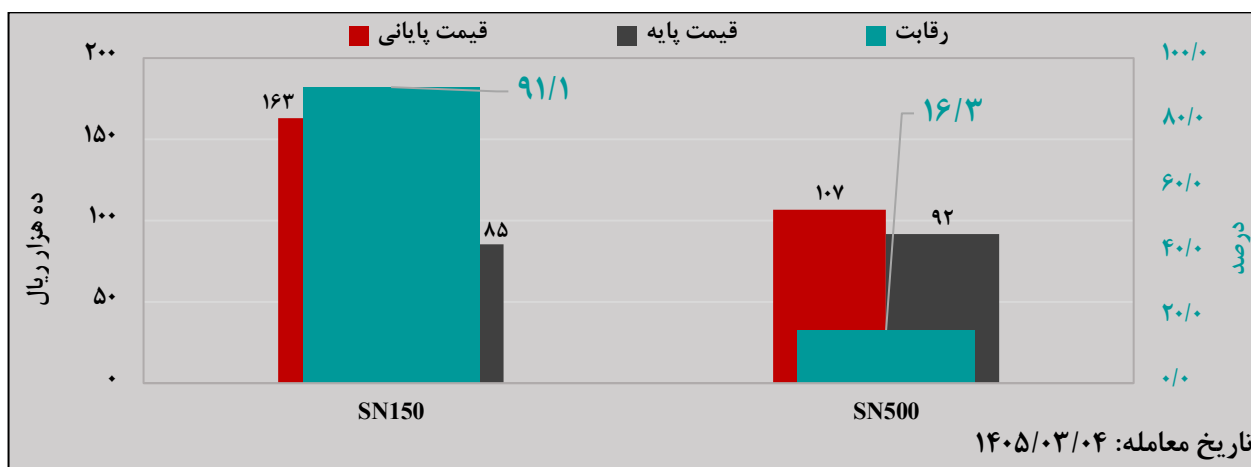
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که روغن پایه SN150 با توجه به فشار تقاضای یادشده با رقابت قیمتی قابل توجهی به اندازه ۹۱/۱ درصد مواجه بوده و برای روغن پایه SN500 با توجه به فشار تقاضای مشابه نوع دیگر روغن پایه تولیدی نفت پارس رقابت قیمتی کمتری به میزان ۱۶/۳ درصد وجود داشته است. این تفاوت در نرخ رقابت، نشان می‌دهد که بازار در هر دو گرید با سیطره تقاضای خریداران مواجه بوده، با این حال شدت محدودیت عرضه در گرید SN150، منجر به رفتارهای هیجانی‌تر و رشد قیمت بسیار بیشتری در مقایسه با گرید SN500 شده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵

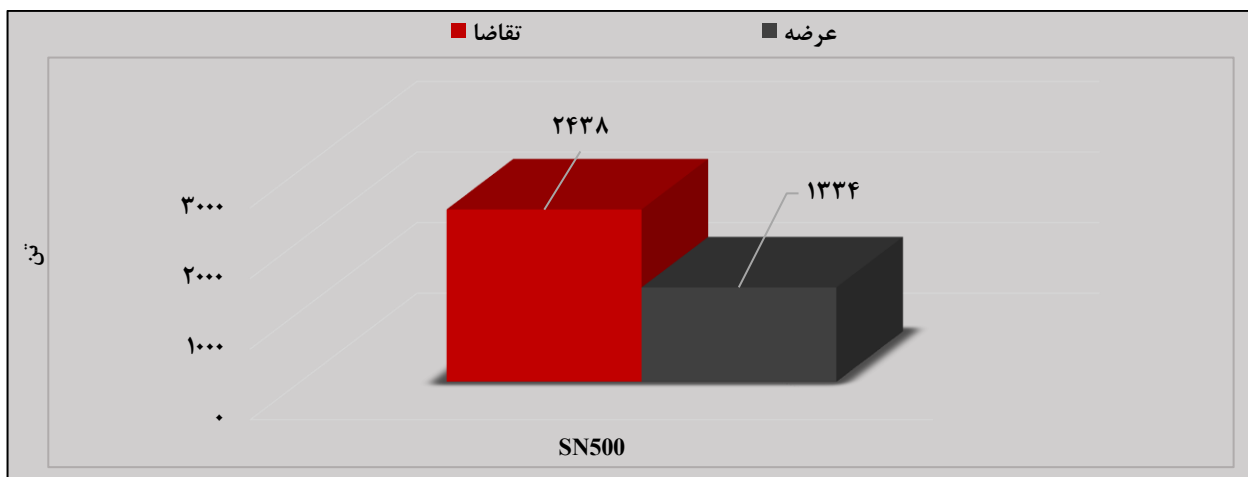


مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. روغن پایه؛ نفت سپاهان

این مجموعه در هفته اول خردادماه سال جاری تنها یک نوع روغن پایه SN500 را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که در نمودار زیر وضعیت عرضه و تقاضای آن در بورس کالا قابل مشاهده است. روغن پایه SN500 نفت سپاهان در بازه‌ی مذکور عرضه‌ای کمتر از تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا، به میزان ۱,۱۰۴ تن، داشته است؛ به‌طوری‌که حدود ۴۵ درصد از تقاضای موجود برای این محصول در بورس کالا تأمین نشده است.

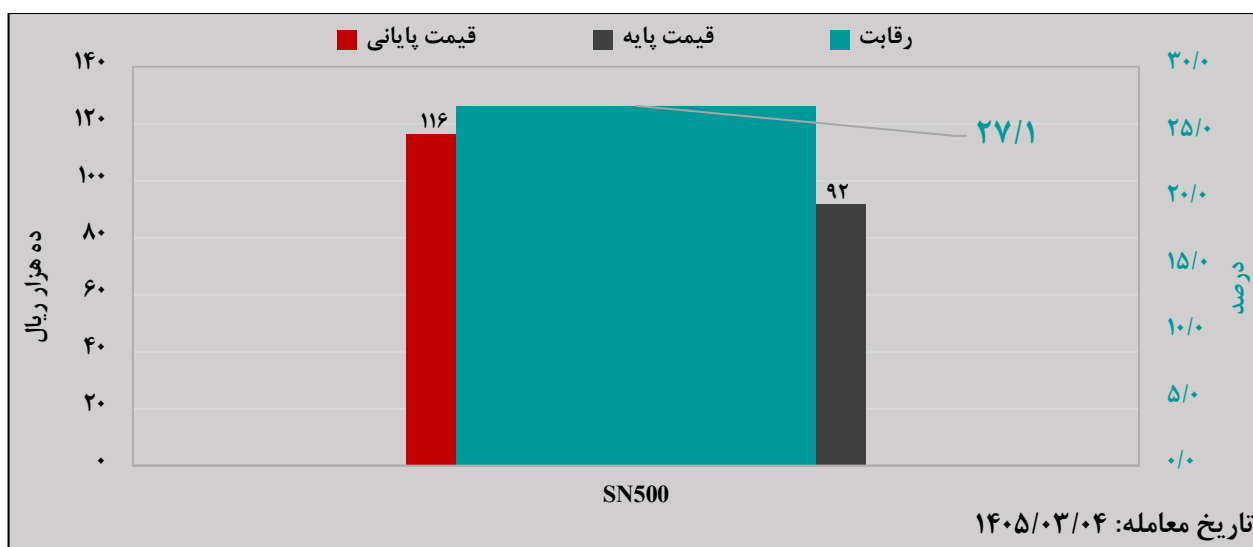
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت سپاهان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN500 این شرکت در بورس کالا طی هفته مذکور نشان می‌دهد که تک روغن پایه عرضه‌شده توسط مجموعه نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده رقابت قیمتی به میزان ۲۷/۱ درصد را تجربه کرده است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN500 شرکت نفت سپاهان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در نهایت، بررسی معاملات روغن پایه در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این محصول در بورس کالای ایران عمدتاً تحت سیطره تقاضا قرار داشته و در اغلب گزیده‌های عرضه‌شده با کسری عرضه معنادار مواجه بوده است. نسبت‌های بالای تقاضا به عرضه در محصولات نفت پارس (SN150 و SN500) و همچنین کسری قابل توجه در عرضه‌های SN350 نفت بهران و SN500 نفت سپاهان، بیانگر آن است که حجم عرضه در این هفته پاسخگوی نیاز بازار نبوده و بخش قابل توجهی از تقاضا بدون تأمین باقی مانده است. بازتاب مستقیم این عدم تعادل در رفتار قیمتی معاملات مشاهده می‌شود؛ به‌گونه‌ای که رقابت‌های قیمتی در گزیده‌های پرتقاضا از سطح متوسط فراتر رفته و بیشترین جهش قیمت در SN150 نفت پارس (۹۱/۱ درصد) و سپس SN600 نفت ایرانول تهران (۳۸/۱ درصد) به ثبت رسیده است؛ در حالی که در برخی گزیده‌ها مانند SN500 نفت پارس با وجود فشار تقاضای مشابه، شدت رقابت محدودتر (۱۶/۳ درصد) بوده که می‌تواند از انعطاف نسبی‌تر سمت عرضه یا حساسیت کمتر تقاضا در این گزید حکایت داشته باشد. در مقابل، عدم انجام معامله در برایت‌استاک نفت ایرانول تهران نیز نشان می‌دهد که همه گزیده‌ها صرفاً با «کسری عرضه» توضیح‌پذیر نیستند و عوامل قیمتی/کیفی یا ترجیحات خریداران می‌تواند مانع شکل‌گیری معامله شود. بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت بازار روغن پایه در هفته مورد بررسی در وضعیت عدم تعادل و تنش عرضه در گزیده‌های کلیدی قرار داشته و در صورت عدم تعدیل حجم عرضه یا مدیریت منظم‌تر جریان عرضه، احتمال تداوم رقابت‌های بالا و تثبیت سطوح قیمتی بالاتر در هفته‌های آتی وجود خواهد داشت.

۴. اسلاک واکس

اسلاک واکس در هفته اول خرداد ۱۴۰۵ تنها توسط دو تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران و آبادان) و نفت پارس، در بورس کالای ایران عرضه شد. همچنین، عرضه‌ی کالای پارافین واکس نیز توسط نفت سپاهان انجام شد که در ادامه مروری بر عملکرد هر تولیدکننده در این بازه خواهیم داشت.

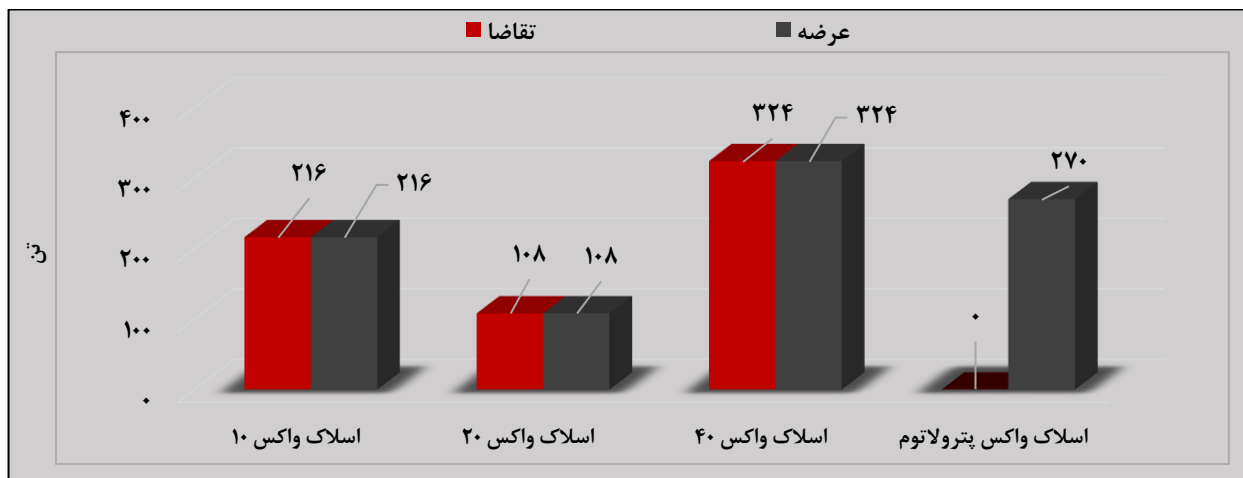
۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول

این مجموعه در اول خرداد سال ۱۴۰۵ پنج نوع اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که عبارتند از: اسلاک واکس ۱۰، اسلاک واکس ۲۰، اسلاک واکس ۴۰، اسلاک واکس پترولاتوم (نفت ایرانول تهران) و اسلاک واکس ۱۰ (نفت ایرانول آبادان). در ادامه وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس و رقابت قیمتی آنها برای هر یک از شرکت‌های نفت ایرانول تهران و نفت ایرانول آبادان ارائه خواهد شد.

۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران

نفت ایرانول تهران در هفته اول خردادماه سال جاری چهار گزید اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد که پیش‌تر به آن‌ها اشاره شده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصولات در شکل زیر ارائه شده است. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که در بازه مورد بررسی، بازار این محصولات با شرایط مشابهی (به جز در گزید پترولاتوم) مواجه بوده است؛ به‌طوری‌که در گزیده‌های ۱۰، ۲۰ و ۴۰ تناسب میان عرضه و تقاضا مشاهده می‌شود. در مقابل در گزید اسلاک واکس پترولاتوم عرضه ۲۷۰ تنی آن در بورس کالا هیچ تقاضایی نداشته است.

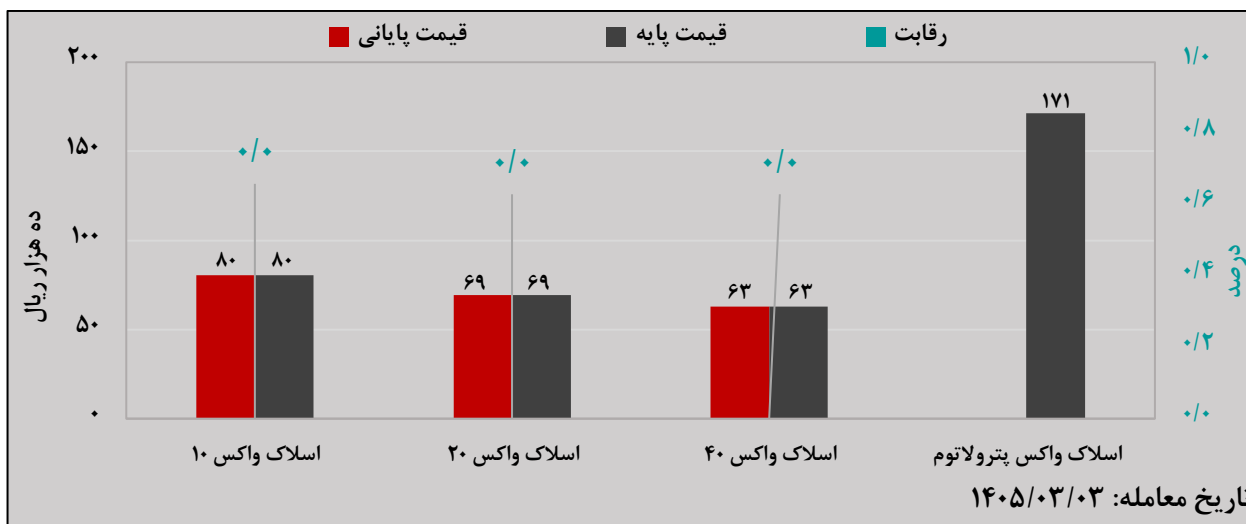
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، نمودار زیر نمایانگر میزان رقابت قیمتی (تفاوت میان قیمت پایانی و قیمت پایه) در معاملات انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران است. یافته‌ها حاکی از آن است که در هفته مورد بررسی، رفتار قیمتی هر گرید به‌طور کامل با تراز عرضه و تقاضای آن محصول هم‌سویی داشته است. در همین راستا، نبود فشار تقاضا در گریدهای اسلاک واکس ۱۰، ۲۰ و ۴۰ منجر به شکل‌گیری رقابت قیمتی صفر شده است. همچنین لازم به ذکر است که اسلاک واکس پترولاتوم نفت ایرانول تهران به دلیل نبود تقاضا برای آن هفته مورد بررسی را بدون معامله سپری کرده است و بحث رقابت قیمتی برای آن موضوعیت ندارد.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



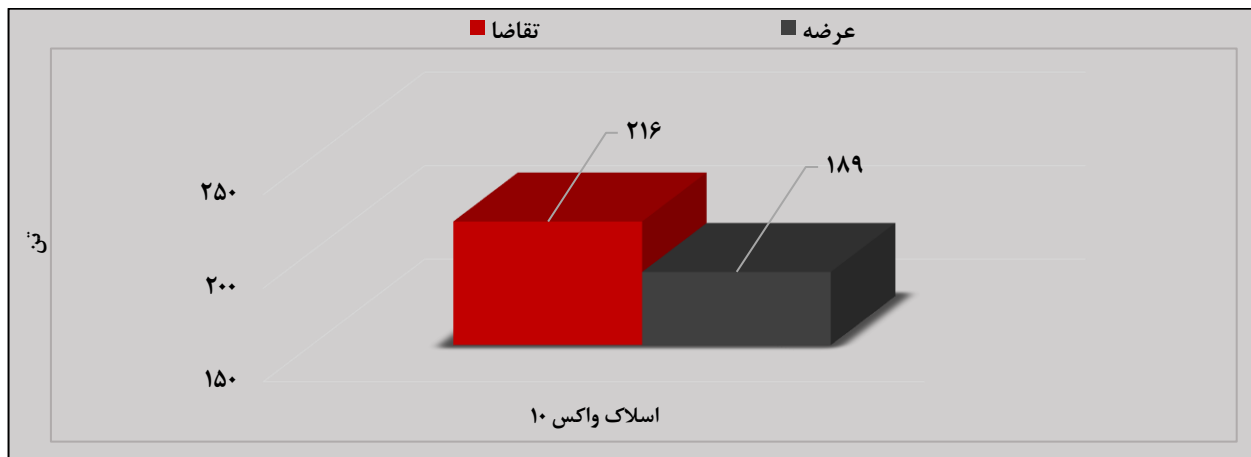
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۱-۴. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان

شرکت نفت ایرانول آبادان در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ تنها یک گرید اسلاک واکس، یعنی اسلاک واکس ۱۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در بازه زمانی یادشده در شکل زیر ارائه شده

است. مطابق با داده‌های شکل، در هفته مورد بررسی، حجم عرضه اسلاک واکس ۱۰ تولیدی این شرکت در بورس کالا متناسب با تقاضای ثبت‌شده برای آن نبوده و با ۲۷ تن کسری مواجه بوده است.

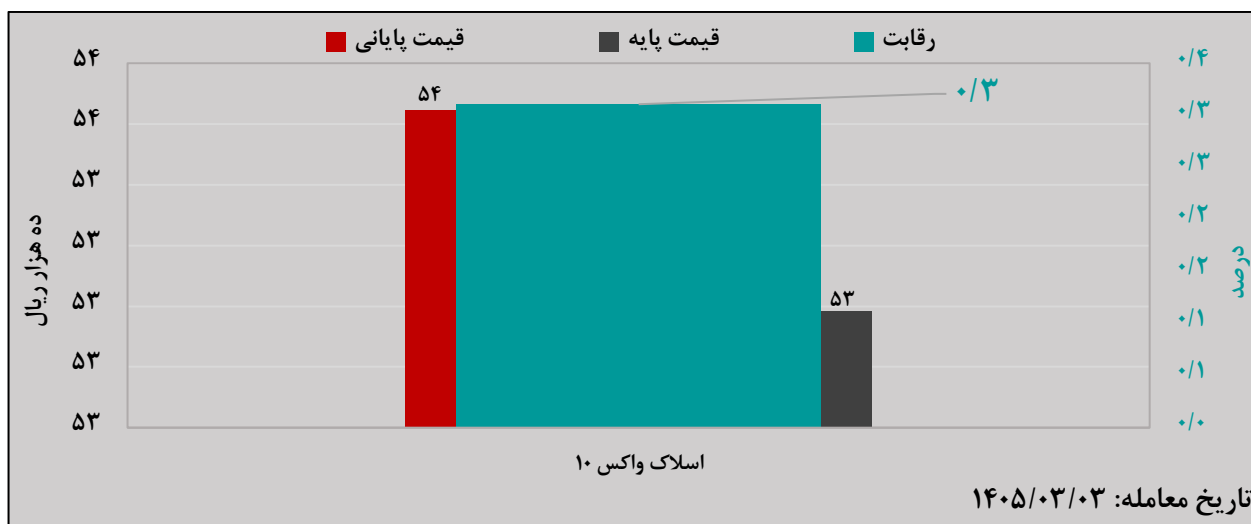
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، میزان رقابت بین قیمت پایانی و قیمت پایه برای اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، به دلیل فشار تقاضای اندک در این گرید (به این معنا که حجم عرضه تقریباً توانسته تمام حجم تقاضای ثبت‌شده را پوشش دهد) در تنها نوبت عرضه این محصول در بورس کالا، رقابت قیمتی نزدیک به صفر به ثبت رسیده است.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



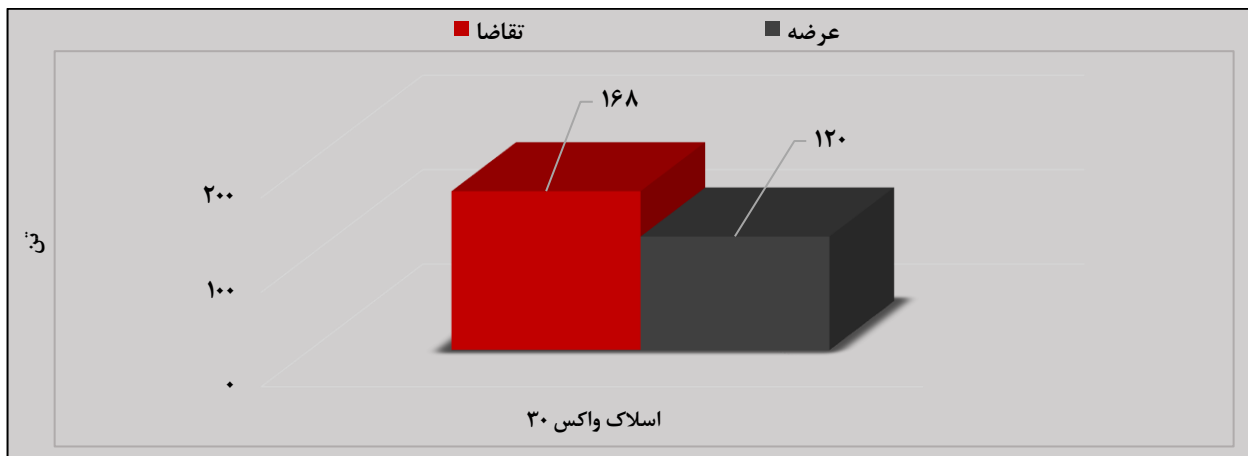
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۴. اسلاک واکس؛ نفت پارس

مجموعه نفت پارس در هفته اول خرداد سال ۱۴۰۵ تنها یک نوع اسلاک واکس، اسلاک واکس ۳۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس یادشده توسط نفت پارس را در بورس کالای ایران در

بازهی مذکور نشان می‌دهد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که در بازه مورد بررسی، میزان تقاضای ثبت‌شده برای اسلاک‌واکس ۳۰ به میزان ۴۸ تن از حجم عرضه آن بیشتر بوده که بیانگر برتری محدود سمت تقاضا و وجود کسری عرضه در معاملات این محصول در بورس کالا است.

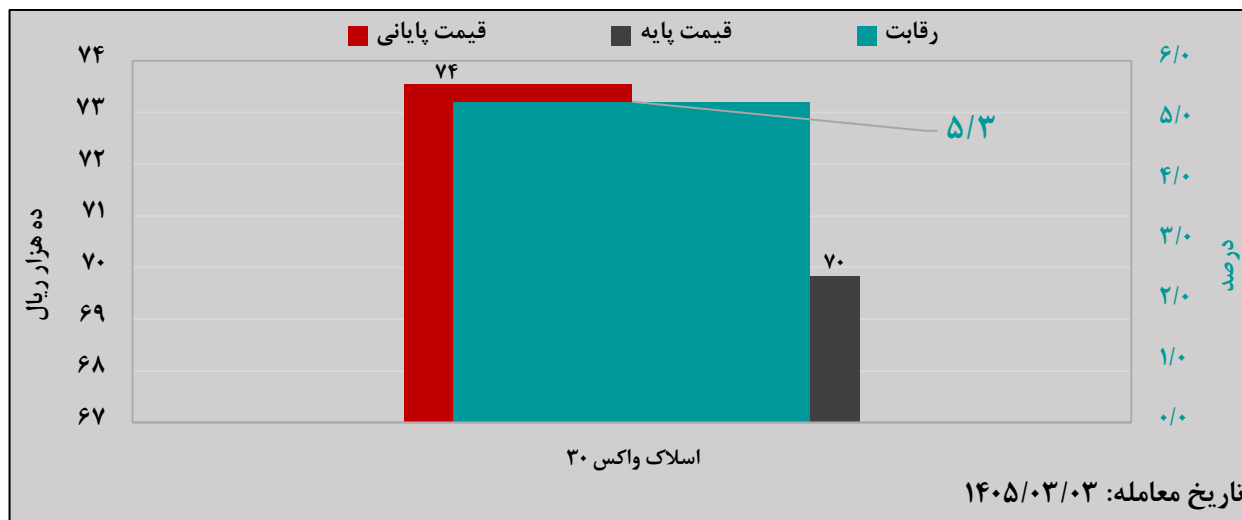
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت پارس؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

مطابق شکل زیر، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه اسلاک واکس ۳۰ در معاملات بورس کالای ایران طی هفته اول خردادماه سال جاری نشان می‌دهد که درصد رقابت قیمتی برای این محصول معادل ۵/۳ درصد بوده است؛ که می‌توان آن را بازخوردی از فشار تقاضای محدود برای این کالا در هفته مذکور دانست.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ شرکت نفت پارس؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



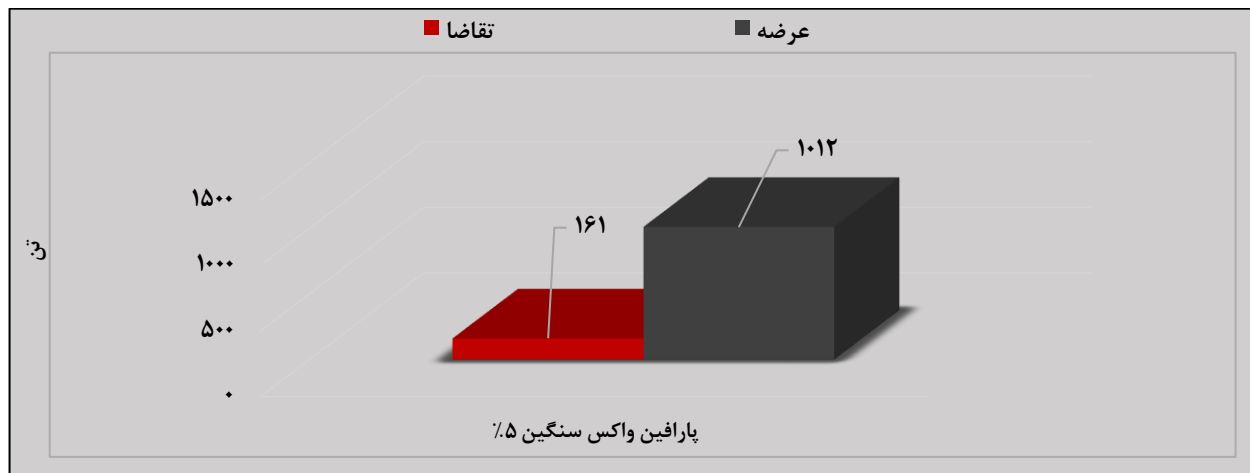
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. پارافین واکس؛ نفت سپاهان

مجموعه نفت سپاهان در هفته اول خردادماه سال ۱۴۰۵ تنها یک نوع پارافین واکس، پارافین واکس سنگین ۵٪، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای این محصول در بازه یادشده قابل مشاهده است.

همانطور که می‌بینیم، عرضه پارافین واکس سنگین ۵٪ نسبت به تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا به میزان ۸۵۱ تن مازاد (عرضه حدود ۶ برابر تقاضای ثبت‌شده) داشته است.

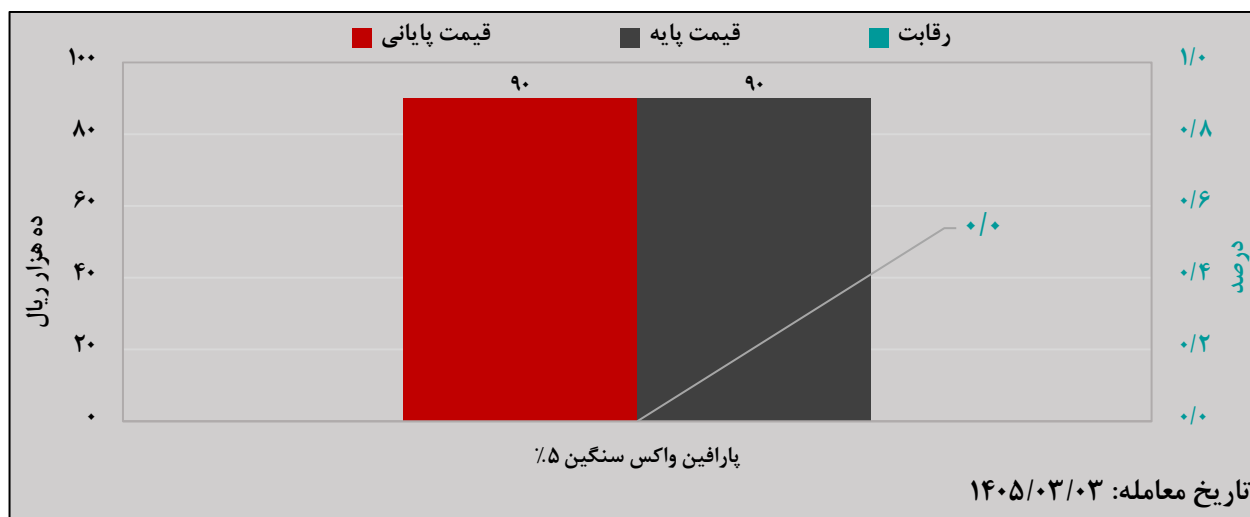
شکل ۱۷. وضعیت عرضه و تقاضای پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: بورس کالای ایران.

شکل زیر وضعیت رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۵٪ را در هفته اول خرداد سال جاری نمایش می‌دهد. بررسی قیمت پایانی میانگین موزون و قیمت پایه عرضه پارافین واکس سنگین ۵٪ در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که این محصول نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده هیچ رقابت قیمتی نداشته است؛ که این مسأله نشان می‌دهد که رفتار قیمتی محصول نام‌برده از وضعیت عرضه و تقاضای آن (مازاد عرضه قابل توجه) تأثیر پذیرفته است.

شکل ۱۸. میزان رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۵٪ شرکت نفت سپاهان؛ هفته اول خرداد ۱۴۰۵



مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در نهایت، بررسی معاملات اسلاک‌واکس و پارافین واکس در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این محصولات در بورس کالای ایران عمدتاً از تنش قیمتی شدید فاصله داشته و الگوی معاملاتی آن بیش از هر چیز تابع توازن نسبی عرضه و تقاضا در اغلب گریدها بوده است. داده‌های معاملاتی حاکی از آن است که در بخش عمده عرضه‌های

اسلاک‌واکس نفت ایرانول تهران، به‌ویژه در گریدهای ۱۰، ۲۰ و ۴۰، تعادل نسبی بازار موجب شده معاملات بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه انجام شود؛ در حالی که اسلاک‌واکس پترولاتوم این شرکت نیز به دلیل نبود کامل تقاضا، بدون معامله باقی مانده است. در مقابل، در برخی گریدها همچون اسلاک‌واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان و اسلاک‌واکس ۳۰ نفت پارس، هرچند بازار با کسری عرضه مواجه بوده، اما محدود بودن این عدم تعادل باعث شده شدت رقابت قیمتی در سطوح پایین و کنترل شده باقی بماند. از سوی دیگر، مازاد عرضه قابل توجه پارافین واکس سنگین ۵٪ نفت سپاهان نیز نشان می‌دهد که برتری آشکار سمت عرضه به‌طور مستقیم به حذف رقابت قیمتی و انجام معامله در نرخ پایه منجر می‌شود. در مجموع، نتایج این هفته مؤید آن است که بازار اسلاک‌واکس و پارافین واکس در بازه مورد بررسی عمدتاً در فضایی آرام و با نوسان قیمتی محدود حرکت کرده و سازوکار بورس کالا نیز متناسب با شدت یا ضعف عدم تعادل‌های موجود، واکنش قیمتی قابل انتظار را در هر گرید منعکس کرده است.

جمع‌بندی

بررسی معاملات چهار محصول راهبردی «میعانات گازی، وکیوم‌باتوم، روغن پایه و اسلاک‌واکس/پارافین‌واکس» در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در بورس‌های کالایی کشور رفتاری یکنواخت نداشته و هر محصول متناسب با تراز عرضه و تقاضا، سطح تمرکز عرضه و ویژگی‌های مصرف، مسیر متفاوتی را طی کرده است. در این میان، از یکسو برخی بازارها با وفور عرضه و نبود فشار تقاضا همراه بوده‌اند و از سوی دیگر، در برخی گریدها کسری عرضه به رقابت قیمتی محسوس و افزایش قیمت پایانی منجر شده است؛ موضوعی که نقش سازوکار بورس در انعکاس عدم تعادل‌ها از مسیر قیمت و رقابت را برجسته می‌کند.

۱. میعانات گازی

در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ هیچ‌گونه عرضه‌ای از میعانات گازی در بورس انرژی ایران ثبت نشده است؛ بنابراین بازار این محصول در بستر بورس عملاً غیرفعال بوده و امکان ارزیابی رفتار قیمتی، میزان رقابت یا کفایت عرضه در این بازه فراهم نیست. تداوم چنین وضعیتی می‌تواند به کاهش شفافیت و تضعیف کارکرد بورس در کشف قیمت این خوراک راهبردی منجر شود.

۲. وکیوم باتوم

بازار وکیوم‌باتوم در هفته مورد بررسی عمدتاً تحت غلبه سمت عرضه قرار داشته است. مجموع عرضه شش پالایشگاه عرضه‌کننده، حدود ۴۶ هزار تن بیش از تقاضای ثبت شده بوده و در اغلب عرضه‌ها مازاد عرضه مشاهده می‌شود؛ به‌جز پالایش نفت شیراز که کسری عرضه داشته و پالایش نفت بندرعباس که تقریباً در وضعیت تعادل قرار گرفته است. بازتاب این تراز در رفتار قیمتی کاملاً روشن است: تمام معاملات انجام شده بدون رقابت و در نرخ پایه نهایی شده و برای پالایشگاه شازند نیز اساساً معامله‌ای ثبت نشده است؛ نتیجه‌ای که نشان‌دهنده نبود تقاضای مؤثر و فقدان انگیزه رقابتی در بازار این محصول طی هفته اول خردادماه است.

۳. روغن پایه

در مقابل وکیوم‌باتوم، بازار روغن پایه در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ عمدتاً تحت سیطره تقاضا بوده و در اغلب گریدها کسری عرضه معنادار مشاهده می‌شود. نسبت‌های بالای تقاضا به عرضه در گریدهای نفت پارس (SN150 و SN500)، کسری قابل توجه در SN350 نفت بهران و همچنین شکاف بزرگ عرضه و تقاضا برای SN500 نفت سپاهان، نشان می‌دهد بخش مهمی از تقاضای بازار در بورس کالا بدون تأمین باقی مانده است. این عدم تعادل در قیمت‌ها نیز منعکس شده و رقابت‌های قیمتی در گریدهای کلیدی به ثبت رسیده است؛ به گونه‌ای که بیشترین جهش قیمت مربوط به SN150 نفت پارس (۹۱/۱ درصد) و سپس SN600 نفت ایرانول تهران (۳۸/۱ درصد) بوده است. در عین حال، عدم انجام معامله برای برایت‌استاک نفت ایرانول تهران نشان می‌دهد که در کنار «کسری عرضه»، مؤلفه‌هایی مانند سطح قیمت پایه، ویژگی‌های کیفی/مصرفی و ترجیحات خرید نیز می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری معامله داشته باشد.

۴. اسلاک واکس و پارافین واکس

بازار اسلاک واکس و پارافین واکس در هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ عمدتاً کم‌تنش و با نوسان قیمتی محدود بوده است. در اسلاک واکس‌های نفت ایرانول تهران (گریدهای ۱۰، ۲۰ و ۴۰) تعادل نسبی عرضه و تقاضا باعث شد رقابت قیمتی صفر و معاملات در سطح قیمت پایه انجام شود؛ در حالی که اسلاک واکس پترولاتوم به دلیل نبود تقاضا، بدون معامله باقی ماند. در اسلاک واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان و اسلاک واکس ۳۰ نفت پارس، کسری عرضه مشاهده می‌شود اما این کسری محدود بوده و به همین دلیل رقابت قیمتی در سطح پایین و کنترل‌شده باقی مانده است. همچنین، مازاد عرضه چشمگیر پارافین واکس سنگین ۵٪ نفت سپاهان (حدود ۶ برابر تقاضا) موجب شد این محصول نیز بدون رقابت قیمتی و در نرخ پایه معامله شود.

در مجموع، جمع‌بندی نتایج هفته اول خردادماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد کارایی مکانیسم بورس در «نمایان‌سازی تراز بازار» در هر چهار محصول قابل مشاهده است: در بازارهایی با وفور عرضه یا ضعف تقاضای مؤثر (مانند وکیوم‌باتوم و پارافین واکس سنگین ۵٪)، رقابت قیمتی حذف شده و معاملات در سطح قیمت پایه انجام شده است؛ در مقابل، در بازار روغن پایه که کسری عرضه در گریدهای کلیدی برجسته بوده، رقابت قیمتی نقش اصلی را در تعدیل بازار و انتقال فشار تقاضا به قیمت ایفا کرده است. در این چارچوب، نبود عرضه میعانات گازی نیز یک خلأ اطلاعاتی و معاملاتی ایجاد کرده که می‌تواند از منظر شفافیت و پایش بازار خوراک پالایشگاهی قابل توجه باشد. برآیند کلی آن است که مدیریت منظم‌تر برنامه عرضه، به‌ویژه در گریدهای حساس و پرتقاضا، و همچنین ارتقای پیوستگی عرضه در بازارهای کم‌فعال، می‌تواند به کاهش نوسانات، افزایش قابلیت پیش‌بینی بازار و تقویت نقش بورس در کشف قیمت و تنظیم‌گری کوتاه‌مدت کمک کند.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>